SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

22.10.2019

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lääkehoitoon ja lääkkeiden jakeluun liittyvien muutosten jatkovalmistelu

Lääkealan kehittämistyön tavoitteena on parantaa lääkehuollon kustannustehokkuutta, varmistaa lääke-turvallisuus ja -neuvonta sekä palveluiden sujuvuus, saatavuus ja saavutettavuus. Antti Rinteen hallitusohjelman mukaisesti lääkehuollon kokonaisuutta uudistetaan pitkäjänteisesti sosiaali- ja terveysministeriön raporttiin (2019:5) sisältyvän tiekartan suuntaviivojen mukaisesti.

Lääkehoitoon ja lääkkeiden jakeluun liittyvien muutosten jatkovalmisteluun ei kohdenneta hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 (HE 29/2019 vp) erillistä määrärahaa. Lääkehoitoon ja lääkkeiden jakeluun liittyvien muutosten jatkovalmistelu jatkuu sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimana olemassa olevilla resursseilla.

Käytännössä lääkealan kehittäminen aloitetaan sote-uudistuksen ja monikanavarahoituksen selvittämisen rinnalla. Kehittämistyö jakaantuu osakokonaisuuksiin: 1) lääkehoidon ohjauksen ja rahoituksen kehittäminen, 2) tiedonhallinnan ja digitaalisten työvälineiden kehittäminen ja 3) Apteekkitalouden ja lääkkeiden jakelun kehittäminen.

Ministeriön lainsäädäntötyössä keskitytään ensi vaiheessa viime kaudella rauenneiden, apteekkialaa uudistavien hallituksen esityksien uudelleen valmisteluun. Hallituksen esitys lääkelain muuttamiseksi tullaan antamaan eduskunnan käsittelyyn keväällä 2020. Lisäksi ministeriössä on annettu esitys SV-lain muuttamisesta lääkevalmisteiden ehdollisen korvattavuuden lainsäädännön jatkamisesta vuosille 2020-2025 (HE 40/2019) ja aloitettu esiselvityksien tekeminen tiekartan mukaisten kehittämistoimenpiteiden tarkentamiseksi.

Tällä hetkellä THL, Fimea ja Kela ovat ministeriön toimeksiannosta selvittäneet lääkehoidon kustannuksia, apteekkitaloutta ja simuloineet eri Pohjoismaiden lääkkeiden hinnoittelurakenteen vaikutuksia Suomessa. Tehty työ raportoidaan alkuvuonna 2020, ja tämän perusteella käynnistetään mahdollisesti jatkoselvityksiä.

Lokakuussa ministeriö on käynnistänyt selvitystyön, jossa tunnistetaan mitkä toimijat vaikuttavat terveydenhuollon palveluvalikoimaan ja, millä perusteilla ne laativat suosituksensa. Samalla selvitetään lainsäädännön ja toiminnan muutostarpeet. Selvityksen tulokset luovat osaltaan pohjaa lääkeasioiden kansallisen ohjauksen ja rahoituksen kehittämiselle.

Ministeriö julkaisi kesällä esiselvityksen lääkehoidon tiedonhallinnan kokonaisarkkitehtuurista (STM 2019:58). Selvityksen mukaan aihealueen keskei-

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

simpiä haasteita ovat tiedon saatavuus ja käytettävyys, tietojärjestelmäpalveluiden ja digitaalisten välineiden puutteet sekä riittämättömään tietopohjaan liittyvät tekijät. Nämä haasteet aiheuttavat ongelmia sekä lääkkeen käyttäjille että lääkehoidon parissa työskentelevillä ammattihenkilöille. Kansallisen lääkityslistan on odotettu osaltaan parantavan tiedonkulkua, mahdollistavan lääkehoitoon liittyen eri ammattilaisten työtä tukevien välineiden kehittämistä ja parantavan lääkehoidon turvallisuutta, laatua ja kokonaisuuden hallintaa. Hanke lääkityslistasta ei ole kuitenkaan edennyt toivotulla tavalla. Jatkotoimenpiteiden pohjaksi ministeriö on käynnistänyt ulkopuolisen selvityksen lääkityslistan kehittämis- ja valmistelutilanteesta.

Lääkeasioiden tiekartan toimeenpanon käynnistämistä tuetaan edellä kuvatuilla selvityksillä, joilla on tarkoitus tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi ja tarkentaa kehittämistoimenpiteitä. Jatkovalmistelussa huomioidaan myös sidosryhmien näkemykset, jotka on koottu lausuntopalautteeseen virkamiesmuistiosta (STM 2019:5) ja julkaistu kesällä (https://stm.fi/hanke?tunnus=STM006:00/2019).

Lääkeasioiden kehittämisen ja asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edellyttämiin lisäresursseihin on tarve palata tulevissa julkisen talouden suunnitelmissa ja talousarvioissa, kun edellä mainitut selvitykset ovat valmistuneet ja sote -uudistuksen tarkemmat suuntaviivat ovat selvillä. Kokonaisuus on laaja ja vaatii pitkäjänteistä kahden tai kolmen hallituskauden yli ulottuvaa työtä. Jatkovalmistelun eteneminen on riippuvainen kehittämiseen kohdennettavista investoinneista. Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut rahoitustarpeeksi ylihallituskausien noin 18-30 miljoonaa euroa.

Lääkehoitoon ja lääkkeiden jakeluun liittyvässä muutoskokonaisuudessa on kyse lääkkeen käyttäjän maksuosuuksien kohtuullistamisesta ja yhteiskunnan lääkelaskun kustannuspaineiden hallinnasta. Nykyistä paremmalla ohjauksella ja tietopohjalla voidaan varmistaa toimeenpanoa, jotta resursseja kohdennetaan oikeudenmukaisesti ja lääkkeitä käytetään järkevästi.

Edellä lueteltujen selvitysten ja lääkehoitoon ja lääkkeiden jakeluun liittyvien muutosten suunnittelun rinnalla jatketaan rationaalisen lääkehoidon edistämistä. Osana iäkkäiden palveluiden ja peruspalveluiden uudistamista (Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus-ohjelma) kehitetään rationaalista lääkehoitoa tukevaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja työtapoja. Osin myös näitä tavoitteita tukemaan on Fimeassa käynnistynyt Turvallinen lääkehoito oppaan päivitys.

Johtaja Heidi Tahvanainen